VISPĀRĒJĀS TIESAS SPRIEDUMS (piektā palāta)

2010. gada 12. maijā *

Lieta T-432/05

EMC Development AB, Luleo [*Luleå*] (Zviedrija), ko pārstāv M. Elvingers [*M. Elvinger*] un V. N. Šelps [*W.-N. Schelp*], advokāti,

prasītāja,

pret

Eiropas Komisiju, ko sākotnēji pārstāvēja E. Žipinī Furnjē [*É. Gippini Fournier*] un B. Dohertijs [*B. Doherty*], pēc tam — E. Žipinī Furnjē un J. Burke [*J. Bourke*], pārstāvji,

atbildētāja,

* Tiesvedības valoda — angļu.

par prasību atcelt Komisijas 2005. gada 28. septembra Lēmumu SG-Greffe(2005) D/205249, ar kuru noraidīta prasītājas iesniegtā sūdzība par Eiropas *Portland* cementa ražotājiem, Eiropas cementa apvienību (*Cembureau*) un Eiropas Standartizācijas komiteju (*CEN*) saistībā ar Eiropas cementa tirgu.

VISPĀRĒJĀ TIESA (piektā palāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētājs M. Vilars [*M. Vilaras*], tiesneši M. Preks [*M. Prek*] un V. M. Čuke [*V. M. Ciucă*] (referents),

sekretāre K. Kanca [*C. Kantza*], administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2009. gada 6. maija tiesas sēdi,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

Atbilstošās tiesību normas

A — *Direktīva 89/106/EEK*

1 Padomes 1988. gada 21. decembra Direktīvā 89/106/EEK par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz būvizstrādājumiem (OV 1989, L 40, 12. lpp.), redakcijā ar Padomes 1993. gada 22. jūlija Direktīvas 93/68/EEK (OV L 220, 1. lpp.) grozījumiem, tostarp ir paredzēts novērst šķēršļus būvizstrādājumu brīvai apritei. Saskaņā ar Direktīvas 89/106 1. panta 2. punktu "šajā direktīvā "būvizstrādājums" ir jebkurš ražojums, kas ir ražots, lai to pastāvīgi iekļautu būvdarbos, tostarp gan ēkās, gan inženiertehniskajos būvdarbos". Saskaņā ar Direktīvas 89/106 2. panta l. punktu un 3. panta l. punktu dalībvalstis veic visus vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu, ka būvizstrādājumus var laist tirgū vienīgi tad, ja tie ir piemēroti paredzētajiem mērķiem, tas ir, tiem ir tādi raksturlielumi, ka darbi, kuros tos iekļauj, montē,

izmanto vai ierīko, ja tie ir pareizi projektēti un būvēti, var atbilst minētās direktīvas I pielikumā noteiktajām pamatprasībām, ja uz šādiem darbiem attiecas noteikumi, kuros ietvertas šādas prasības.

2 Direktīvā 89/106 ir paredzēta tādu tehnisko specifikāciju izstrāde, kuru ievērošanu atbilstoši tās 4. panta 2. punktam apstiprina pieņēmums par atbilstību šīm pamatprasībām. Saskaņā ar minētās direktīvas 4. panta 1. punktu un 9. panta 3. punktu šīs specifikācijas var būt vai nu saskaņotie standarti, ko pieņem tostarp Eiropas Standartizācijas komiteja (*CEN*), vai arī Eiropas tehniskie apstiprinājumi, ko izsniedz dalībvalsts apstiprināta iestāde.

3 Saskaņā ar Direktīvas 89/106 4. panta 2. punktu EK zīme norāda, ka būvizstrādājumi tostarp atbilst attiecīgiem valstu standartiem, ar ko transponē saskaņotos standartus un uz kuriem atsauces publicētas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, vai ka tie atbilst Eiropas tehniskajam apstiprinājumam. Saskaņā ar Direktīvas 89/106 4. panta 2. punktu un 6. panta 1. punktu dalībvalstis atļauj tādu ražojumu laišanu tirgū vai izmantošanu savā teritorijā, kuri atbilst minētās direktīvas noteikumiem un kuriem ir EK zīme.

4 Saskaņā ar Direktīvas 89/106 7. pantu saskaņotos standartus izstrādā Eiropas standartu organizācijas, pamatojoties uz Eiropas Komisijas pilnvarojumu un minētās direktīvas 19. pantā paredzētās būvniecības pastāvīgās komitejas atzinumu. Šādi izstrādātos standartus, cik iespējams, formulē attiecībā uz ražojumu efektivitāti, ņemot vērā skaidrojošos dokumentus. Tiklīdz Eiropas standartu organizācijas ir pieņēmušas standartus, Komisija publicē atsauces uz standartiem *Oficiālajā Vēstnesī*.

5 Saskaņā ar Direktīvas 89/106 8. panta 2. punktu Eiropas tehnisko apstiprinājumu var piešķirt tostarp, pirmkārt, ražojumiem, kuriem nav ne saskaņotā standarta, ne atzīta

valsts standarta, ne pilnvarojuma izstrādāt Eiropas standartu un par kuriem Komisija uzskata, ka standartu nevar vai vēl nevar izstrādāt, un, otrkārt, ražojumiem, kuri būtiski atkāpjas no saskaņotajiem standartiem vai atzītajiem valsts standartiem.

B — *Pamatnostādnes par EKL 81. panta piemērojamību horizontāliem sadarbības nolīgumiem*

6 Komisijas Pamatnostādņu par [EKL] 81. panta piemērojamību horizontāliem sadarbības līgumiem (OV 2001, C 3, 2. lpp.) (turpmāk tekstā — "Pamatnostādnes") 6. sadaļā par standartizācijas nolīgumiem ir paredzēts:

"6.1. Definīcija

159. Standartizācijas nolīgumu galvenais mērķis ir tehnisko vai kvalitātes prasību definēšana, kurām var atbilst pašreizējie vai nākotnes ražojumi, ražošanas procesi vai metodes (47). Standartizācijas nolīgumi var aptvert dažādus jautājumus, piemēram, konkrēta ražojuma dažādu kategoriju vai izmēru standartizāciju vai tehniskās specifikācijas tirgos, kuros ir svarīga saderība un savstarpēja izmantojamība ar citiem produktiem vai sistēmām. Piekļuves noteikumus konkrētai kvalitātes zīmei vai kontroles iestādes apstiprinājumam arī var uzskatīt par standartu. [Neoficiāls tulkojums]"

7 Pamatnostādņu 159. punkta 47. zemsvītras piezīmes teksts ir šāds:

"Standartizācijai var būt dažādi veidi — no valsts mēroga vienprātības pārņemšanas, pamatojoties uz atzītu Eiropas vai valsts standartizācijas iestāžu standartiem, konsorcijiem un diskusijām, līdz nolīgumiem starp atsevišķiem uzņēmumiem. Lai gan

Kopienu tiesības šauri definē standartus, šīs pamatnostādnes kvalificē par standartiem visus nolīgumus, kas definēti šajā punktā."

8 Attiecībā uz konkurences noteikumu piemērošanu Pamatnostādnēs tostarp ir norādīts:

"6.3. Novērtējums saskaņā ar [EKL] 81. panta 1. punktu

162. Nolīgumus standartu noteikšanai [..] var noslēgt starp privātiem uzņēmumiem vai noteikt valsts iestāžu vai to iestāžu aizgādībā, kurām uzticēta vispārējo ekonomisko interešu pakalpojumu pārziņa, piemēram, standartizācijas iestādes, kas atzītas saskaņā ar [Eiropas Parlamenta un Padomes 1998. gada 22. jūnija Direktīvu 98/34/EK, ar ko nosaka informācijas sniegšanas kārtību tehnisko standartu un noteikumu jomā (OV L 204, 37. lpp.)] [..]. Šādu iestāžu iesaistīšana ir atkarīga no dalībvalstu pienākumiem attiecībā uz neizkropļotas konkurences saglabāšanu Kopienā.

6.3.1. Nolīguma veids

6.3.1.1. Nolīgumi, uz kuriem neattiecas [EKL] 81. panta 1. punkts

163. Ja līdzdalība standartu noteikšanā ir neierobežota un pārredzama, iepriekš definētie standartizācijas nolīgumi, kas nenoteic pienākumu ievērot standartu vai ir plašāka nolīguma daļas, lai nodrošinātu produktu savietojamību, neierobežo konkurenci.

Tas parasti attiecas uz standartiem, kurus pieņem atzītas standartizācijas iestādes un kuri pamatojas uz nediskriminējošām, atklātām un pārredzamām procedūrām."

Tiesvedības priekšvēsture

A — *Cementa tirgus dalībnieki*

9 Prasītāja, *EMC Development AB*, ir sabiedrība, kas darbojas enerģētiski modificētā cementa ražošanas metodes patstāvīgās eksperimentēšanas, attīstības un komerciālās izmantošanas jomā. Tā ir reģistrēta Luleo (Zviedrija).

10 Eiropas cementa apvienība (*Cembureau*) ir reģistrēta Briselē (Beļģija). Apstrīdētā lēmuma pieņemšanas dienā tā pārstāvēja 25 valsts cementa nozares apvienības un cementa rūpnīcas Eiropā, un tās mērķis bija atbalstīt savu biedru intereses, tos aktīvi pārstāvot Eiropas cementa nozarē Eiropas un starptautiskajā līmenī.

11 *CEN* ir neatkarīga organizācija, kuras biedri apstrīdētā lēmuma pieņemšanas dienā bija valstu standartizācijas iestādes no 28 Eiropas valstīm. Eiropas Komisija nav tās biedre, bet tā tajā darbojas kā padomdevēja tostarp tehniskajā jomā. *CEN*, kas veicina brīvprātīgu tehnisko saskaņošanu Eiropā, ir Eiropas standartizācijas iestāde, kas atzīta saskaņā ar Direktīvu 98/34.

B — *Eiropas cementa standarts EN 197-1*

12 Standartu EN 197-1 (turpmāk tekstā — "standarts") 2000. gada aprīlī pieņēma 19 valsts standartizācijas iestādes, kas tajā laikā bija *CEN* biedres. To izstrādāja *CEN* tehniskā komiteja *CEN/TC 51* "Cements un būvkaļķi" (turpmāk tekstā — "*CEN/TC 51*") saskaņā ar Komisijas un Eiropas Brīvās tirdzniecības asociācijas (EBTA) atbilstoši Direktīvai 89/106 piešķirto pilnvarojumu M/114. Šajā pilnvarojumā bija noteikta standarta piemērošanas joma, uzskaitītas preces, kas ir jāņem vērā, un norādīts, ka standartu pēc iespējas formulē attiecībā uz ražojumu efektivitāti, ņemot vērā skaidrojošos dokumentus.

13 Standartā ir definēts katrs no 27 parastā cementa ražojumiem, proti, parastie cementi, kas raksturoti kā tradicionālie un dažādu valstu standartizācijas iestāžu, kuras ir *CEN* biedres, apstiprinātie. Šie ražojumi turpmāk tiek apvienoti piecās cementu pamatgrupās (no CEM I līdz CEM V) — atkarībā no proporcijas, kādā galvenās sastāvdaļas ir jākombinē, lai ražotu šos atšķirīgos ražojumus sešu "spēka kategoriju" gammā. Katra galvenā cementa veida sastāvā ir noteikts *Portland* cementa "klinkera" procents, kombinēts ar dažāda līmeņa sastāvdaļām. Šī definīcija iekļauj prasības, kurām ir jāatbilst sastāvdaļām, un mehāniskās, fizikālās, ķīmiskās un ekspluatācijas ilguma prasības 27 parastā cementa ražojumiem un "spēka kategorijām".

14 Standartam atbilstošie cementi var saņemt EK zīmi.

C — *Ražojumi*

15 Prasītāja un *Cembureau* apgalvo, ka "īstais" *Portland* cements ir galvenā cementa veida CEM I ražojums, kas definēts standartā. Jauktie cementi atbilstot cementa ražojumiem, kuri ietilpst četros citos galvenajos veidos — no CEM II līdz CEM V.

16 Prasītājas ražotais cements ir enerģētiski modificēts cements, kura tehnoloģija tika attīstīta Zviedrijā 1990. gadu sākumā. Šis cements tiek ražots, ļoti intensīvi sasmalcinot/aktivējot *Portland* cementu kopā ar dažādiem materiāliem, piemēram, ar nātrija karbonātu, krāšņu pelniem vai smalkām kvarca smiltīm.

D — *Administratīvais process*

17 Prasītāja 2001. gada oktobrī sazinājās ar Komisijas ģenerāldirektorātiem (ĢD) "Konkurence", "Uzņēmums" un "Vide", lai tiem paziņotu par savām bažām attiecībā uz standartu un Eiropas cementa nozari vispār. Prasītāja arī tikās ar ĢD "Konkurence" pārstāvjiem.

18 Prasītāja 2002. gada 3. janvārī nosūtīja Komisijas konkurences jautājumos pilnvarotajam pārstāvim vēstuli, lai uzstātu, ka Komisijai ir jārīkojas.

19 ĢD "Uzņēmums" un ĢD "Iekšējais tirgus" 2002. gada 12. un 19. februārī informēja prasītāju, ka standarts nav uzskatāms par regulēšanas šķērsli piekļuvei cementa tirgum un ka tas atbilst Direktīvai 89/106.

20 Prasītāja 2002. gada 14. marta vēstulē paziņoja, ka Eiropas *Portland* cementa ražotāji, *Cembureau* un *CEN* ir pārkāpuši EKL 81. un 82. pantu.

21 Komisija 2002. gada 15. martā ieregģistrēja 2002. gada 3. janvāra un 14. marta vēstules kā formālas sūdzības saskaņā ar Padomes 1962. gada 6. februāra Regulas Nr. 17 — Pirmā regula par [EKL] [81.] un [82.] panta īstenošanu (OV 1962, 13, 204. lpp.) — 3. panta 2. punktu.

22 *CEN* un *Cembureau* 2002. gada 4. un 6. septembrī attiecīgi iesniedza savus apsvērumus par prasītājas sūdzības nekonfidenciālo redakciju. Prasītāja 2003. gada 10. martā pārsūtīja ĢD "Konkurence" savus komentārus par *Cembureau* un *CEN* apsvērumiem.

23 Komisija 2004. gada 29. janvārī nosūtīja prasītājai vēstuli saskaņā ar Komisijas 1998. gada 22. decembra Regulas (EK) Nr. 2842/98 par pušu uzklausīšanu dažu procedūru gaitā saskaņā ar [EKL 81. un 82.] pantu (OV L 354, 18. lpp.) 6. pantu, to informējot par savu nodomu noraidīt sūdzību un aicinot iesniegt savus apsvērumus, ko prasītāja izdarīja 2004. gada 22. marta vēstulē.

24 Prasītāja 2004. gada 11. jūnijā nosūtīja Komisijai sava 2004. gada 8. jūnija sanāksmes ar ĢD "Konkurence" pārstāvjiem protokola kopsavilkumu. Tajā prasītāja formulēja papildu komentārus, norādot, ka tie neietekmē tās turpmāko nostāju attiecībā uz visiem argumentiem, kas varētu tikt izvirzīti. ĢD "Konkurence" 2004. gada 24. jūlija vēstulē tai atbildēja, ka saskaņā ar procesuālajiem noteikumiem, kas reglamentē sūdzību izskatīšanu, nav iespējams veikt "jautājumu un atbilžu neierobežotu apmaiņu".

25 Ar 2005. gada 2. marta vēstuli ĢD "Uzņēmums" informēja prasītāju, ka tas plāno grozīt pilnvarojumu M/114, lai parastajiem cementiem pievienotu "apakšgrupu" un lai ļautu jaunu tehnisko specifikāciju izstrādi. ĢD "Uzņēmums" 2005. gada 1. jūnija

vēstulē prasītājai norādīja, ka atsakās no šī projekta, jo vairums dalībvalstu iebilda pret šo grozījumu.

26 Prasītāja 2005. gada 1. jūlija vēstulē lūdza Komisijas konkurences jautājumos pilnvarotо pārstāvi rūpīgi izvērtēt Direktīvas 89/106 prasības attiecībā uz tās ražoto cementu.

27 Ar 2005. gada 28. septembra Lēmumu SG-Greffe(2005) D/205249 (turpmāk tekstā — "apstrīdētais lēmums") Komisija formāli noraidīja prasītājas sūdzību.

E — *Prasītājas iebildumi*

28 Savā sūdzībā prasītāja apgalvoja, ka Eiropas *Portland* cementa ražotāji ir vairākkārtīgi rīkojušies, pieļaujot smagus EKL 81. un 82. panta pārkāpumus. Pirmkārt, minētie ražotāji esot izveidojuši karteli, lai radītu šķēršļus piekļuvei Eiropas cementa tirgum, svarīgākais no kuriem ir standarts, ko tie pieņēma ar *Cembureau* un *CEN* starpniecību. Minētie ražotāji esot arī ģeogrāfiski sadalījuši Eiropas cementa tirgu. Otrkārt, prasītāja apgalvoja, ka, šādi rīkojoties, Eiropas *Portland* cementa ražotāji, kuri kopā dominē cementa tirgū, pārkāpj arī EKL 82. pantu. Lai pastiprinātu savu dominēšanu, šie ražotāji esot īstenojuši vertikālo integrāciju, iegūstot kontroli 30–70 % apmērā pār betona ražotājiem Savienībā — atsevišķi un kopumā. *Portland* cementa ražotāji esot

izmantojuši savu dominēšanu pār betona ražotājiem, lai tiem traucētu iepirkt enerģētiski modificētu cementu, tiem draudot ar piegādes pārtraukšanu.

Apstrīdētais lēmums

29 Apstrīdētajā lēmumā tostarp ir aprakstīta *CEN* un tās standartu pieņemšanas sistēma, Direktīva 89/106, standarts, dažādi cementi, tostarp *Portland* cements un enerģētiski modificētais cements, un, visbeidzot, prasītājas iebildumi saistībā ar EKL 81. un 82. panta pārkāpumiem. Turpinājumā, 73.–123. punktā, Komisija precizē iemeslus, kādēļ tā uzskata, ka nav pietiekama pamatojuma sūdzības apmierināšanai.

30 Pirmkārt, attiecībā uz apgalvoto EKL 81. panta pārkāpumu Komisija sākumā definē preču tirgu un atbilstošos ģeogrāfiskos tirgus (76.–78. punkts). Preču tirgus tiek definēts kā pelēkā cementa tirgus un atbilstošais ģeogrāfiskais tirgus — kā vairāki tirgi, kas ir centrēti uz dažādām rūpnīcām, kas pārklājas un sedz visu Eiropu. Komisija vērtē standartu, ņemot vērā Pamatnostādnes, it īpaši to 162. un 163. punktu, secinot, ka tas neierobežo konkurenci EKL 81. panta 1. punkta izpratnē (112. punkts). Komisija precizē, ka, izskatot sūdzību par EKL 81. un 82. panta piemērošanu, nav jānosaka, vai standarts ir formulēts normatīvos terminos vai balstīts uz efektivitāti (107. punkts). Tomēr tā piebilst, ka kompetentie Komisijas dienesti, proti, ĢD "Uzņēmums", uzskata, ka standarts ir formulēts, "pietiekami balstoties uz efektivitāti" (108.–111. punkts). Visbeidzot Komisija izvērtē un noraida citus prasītājas argumentus par aizliegto vienošanos un tirgu ģeogrāfisko sadali, jo prasītāja nav minējusi nevienu faktu savu pieņēmumu pamatojumam (113.–117. punkts).

31 Otrkārt, attiecībā uz apgalvoto EKL 82. panta pārkāpumu Komisija konstatē, ka nav iespējams uzskatīt, ka Eiropas *Portland* cementa ražotāji kopā ieņem dominējošo stāvokli Eiropas cementa tirgū, un ka tādēļ EKL 82. pants nav piemērojams (118.–123. punkts).

32 Saskaņā ar apstrīdētā lēmuma D sadaļu, "tā kā iepriekš minēto iemeslu dēļ nav pietiekama pamatojuma sūdzības apmierināšanai, Komisija [to] noraida".

Process un lietas dalībnieku prasījumi

33 Ar prasības pieteikumu, kas Pirmās instances tiesas [tagad — Vispārējā tiesa] kancelejā iesniegts 2005. gada 8. decembrī, prasītāja cēla šo prasību.

34 Tā kā Pirmās instances tiesas palātu sastāvs tika mainīts, tiesnesis referents tagad darbojas piektajā palātā, kurai attiecīgi tika nodota šī lieta.

35 Pamatojoties uz tiesneša referenta ziņojumu, Pirmās instances tiesa (piektā palāta) nolēma uzsākt mutvārdu procesu. Tika uzklausīti lietas dalībnieku mutvārdu paskaidrojumi un viņu atbildes uz jautājumiem, ko Pirmās instances tiesas uzdeva 2009. gada 6. maija tiesas sēdē. Minētajā tiesas sēdē prasītāja lūdza pievienot lietas materiāliem 2005. gada 1. marta dokumentu. Komisija pret to iebilda, jo minētais dokuments, kas tika pieņemts pēc apstrīdētā lēmuma, bija pieejams pirms dienas, kurā šī prasība tika celta. Šā iemesla dēļ Pirmās instances tiesa atteicās pievienot minēto dokumentu lietas materiāliem.

36 Prasītājas prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

— atcelt apstrīdēto lēmumu;

— piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

37 Komisijas prasījumi Vispārējai tiesai ir šādi:

— prasību noraidīt;

— piespriest prasītājai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Juridiskais pamatojums

A — *Par pieņemamību*

1. *Lietas dalībnieku argumenti*

38 Pirmkārt, Komisija izsaka šaubas par to, ka prasības pieteikums būtu pietiekami skaidrs un atbilstu Vispārējās tiesas Reglamenta 44. pantam. Proti, prasītāja esot gari

izklāstījusi, kādēļ nepiekrīt apstrīdētajā lēmumā izdarītajiem konstatējumiem, un tad "pēkšņi" secinājusi, ka Komisija ir pārkāpusi EKL 81. pantu un Padomes 2002. gada 16. decembra Regulu (EK) Nr. 1/2003 par to konkurences noteikumu īstenošanu, kas noteikti [EKL] 81. un 82. pantā (OV 2003, L 1, 1. lpp.), neizskaidrojot saikni starp šo konstatējumu it kā kļūdaino raksturu un apgalvoto pārkāpumu. Komisija precizē, ka tās aizstāvība ir balstīta uz pieņēmumu, ka prasītāja pārmet kļūdas vērtējumā. Turklāt Komisija uzsver, ka ir grūti identificēt replikā izvirzītos juridiskos argumentus, un norāda, ka atstāj Vispārējās tiesas ziņā izlemt, vai tam piemīt skaidrības pakāpe, kas paredzēta Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunktā.

39 Otrkārt, Komisija apstrīd prasītājas atkārtotu atsaukšanos uz tās sūdzībā izklāstītajiem argumentiem, prasības pieteikumā vienkārši atsaucoties uz minēto sūdzību, kas pievienota pielikumā.

40 Turklāt, Komisija apstrīd to prasītājas atsauci uz prasības pieteikuma 8. pielikumā pievienoto saraksti, kas izdarīta, lai apgalvotu, ka standarta pieņemšanu ietekmēja cieša sadarbība starp *Cembureau* un *CEN/TC 51* priekšsēdētāju. Šī atsauce esot nepieņemama saskaņā ar Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunktu, jo prasītāja nav precizējusi nedz teksta daļas, nedz vēstuli, kas sniegtu šo pierādījumu.

41 Treškārt, prasītājas iebildums, kas tika izvirzīts replikas stadijā un atbilstoši kuram standarts neatbilst Direktīvas 98/34 prasībām, esot nepieņemams atbilstoši Reglamenta 48. panta 2. punktam.

42 Prasītāja šajā sakarā neesot izvirzījusi konkrētus argumentus nedz replikā, nedz tiesas sēdē.

2. *Vispārējās tiesas vērtējums*

43 Vispirms ir jāatgādina, ka atbilstoši Vispārējās tiesas Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunktam prasības pieteikumā ietver kopsavilkumu par izvirzītajiem pamatiem. Šai norādei ir jābūt pietiekami skaidrai un precīzai, lai ļautu atbildētājam sagatavoties savai aizstāvībai un Vispārējai tiesai pieņemt nolēmumu par prasību, attiecīgā gadījumā bez papildu informācijas tās pamatojumam. Tādēļ pašā prasības pieteikumā ir skaidri jānorāda pamati, ar kuriem ir pamatota prasība, jo tajā esošs abstrakts izteikums vien neatbilst reglamenta prasībām (Pirmās instances tiesas 1995. gada 12. janvāra spriedums lietā T-102/92 *Viho*/Komisija, *Recueil*, II-17. lpp., 68. punkts). Analoģiskas prasības ir piemērojamas tad, ja iebildums ir izteikts pamata atbalstam (1998. gada 14. maija spriedums lietā T-352/94 *Mo och Domsjö*/Komisija, *Recueil*, II-1989. lpp., 333. punkts).

44 Šajā gadījumā prasības pieteikumā ir pietiekami skaidri norādīts, ka šīs prasības priekšmets ir atcelt apstrīdēto lēmumu, ar kuru Komisija noraidīja prasītājas sūdzību, kas iesniegta pret *Portland* cementa ražotājiem, *Cembureau* un *CEN* saistībā ar Eiropas cementa tirgu un apgalvotajiem EKL 81. un 82. panta pārkāpumiem. Tāpat no prasītājas procesuālajiem dokumentiem izriet, ka šajā sakarā tā apgalvo, ka Komisija, izvērtēdama sūdzību, ir pieļāvusi acīmredzamas kļūdas vērtējumā attiecībā uz EKL 81. panta 1. punkta piemērojamību standartam. Šajā ziņā prasītāja apgalvo, ka Komisija ir kļūdaini secinājusi, pirmkārt, ka tradicionālo cementu ražotāji nekontrolēja standarta pieņemšanas procedūru un ka šī procedūra bija nediskriminējoša, atklāta un pārskatāma, otrkārt, ka standarts *de facto* nav saistošs un, treškārt, ka standarts nav jāvērtē, ņemot vērā Direktīvu 89/106, kaut arī Komisijai bija jāsecina, ka standarts neatbilst minētās direktīvas prasībām.

45 Ir jāuzskata, ka Komisijas identificētās formālās nepilnības (skat. šī sprieduma 38. punktu) nav pietiekamas, lai prasību atzītu par nepieņemamu, jo argumentācija, kas izklāstīta prasības pieteikumā, lai pamatotu iebildumus par to, ka, izvērtējot sūdzību, Komisija esot pieļāvusi acīmredzamas kļūdas vērtējumā saistībā ar EKL 81. panta 1. punkta piemērojamību standartam, ir pietiekami skaidra, lai Vispārējai tiesai ļautu veikt strīdīgā Komisijas lēmuma tiesiskuma pārbaudi tiesā un Komisijai — lietderīgi sagatavoties savai aizstāvībai (šajā ziņā skat. Pirmās instances tiesas 1996. gada 16. oktobra spriedumu lietā T-378/94 *Knijff*/Revīzijas palāta, *Recueil FP*, I-A-479. un II-1341. lpp., 18. un 19. punkts).

46 Turpretī prasības pieteikumā nav norādīts neviens cits pamats vai iebildums, kas atbilstu Reglamenta prasībām.

47 Pirmkārt, pat ja prasības pieteikumā ir atsauce uz iebildumu par EKL 28. un 29. panta pārkāpumu, ir jāatzīst, ka tā pamatojumam nav izvirzīti nekādi argumenti, un tādēļ tas ir jāatzīst par nepieņemamu, jo tas neatbilst Reglamenta 44. panta 1. punkta c) apakšpunkta prasībām (skat. šī sprieduma 43. punktu).

48 Otrkārt, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru, kaut arī atsevišķos jautājumos prasības pieteikuma tekstu var pamatot un papildināt, atsaucoties uz tam pievienotajiem materiāliem, vispārēja atsauce uz citiem dokumentiem, pat ja tie ir pievienoti prasības pieteikumam, nevar kompensēt galveno juridisko argumentu neesamību, kam atbilstoši iepriekš minētajiem noteikumiem ir jābūt ietvertiem prasības pieteikumā. Turklāt Vispārējai tiesai nav pienākuma pielikumos meklēt un identificēt pamatus un argumentus, ko tā varētu uzskatīt par tādiem, kuri veido prasības pamatojumu, jo pielikumi izmantojami vienīgi pārbaudes veikšanai un tehniskos nolūkos (skat. Pirmās instances tiesas 2005. gada 14. decembra spriedumu lietā T-209/01 *Honeywell*/Komisija, Krājums, II-5527. lpp., 57. punkts un tajā minētā judikatūra).

49 Šajā gadījumā savā prasības pieteikumā prasītāja vispārīgi atsaucas uz apstrīdētā lēmuma 49.–67. punktu, atkārtojot iebildumus, kas izvirzīti tās sūdzībā, neprecizējot konkrētos prasības pieteikuma punktus, kurus tā vēlas papildināt ar šo atsauci. Ir jāatzīst, ka apstrīdētā lēmuma 64.–67. punktā minētie prasītājas iebildumi, kas attiecas uz karteli un tirgu sadali, nav pārņemti prasītājas procesuālajos dokumentos. Tomēr saskaņā ar iepriekš 48. punktā minēto judikatūru šādi iebildumi ir nepieņemami tiktāl, ciktāl atsauce prasības pieteikumā nav saistāma ar tajā izvērstajiem iebildumiem vai argumentiem.

50 Savukārt, lai pierādītu, ka standarta pieņemšanas procedūra bija diskriminējoša, nebija atklāta un pārskatāma, prasītāja atsaucas uz savu 2004. gada 22. marta vēstuli, kurā ir sniegta atbilde uz Komisijas sākotnējiem konstatējumiem, kā arī uz tai pievienotajiem dokumentiem, kas uzrādīti prasības pieteikuma 8. pielikumā. Tomēr šī atsauce attiecas uz pievienotajiem dokumentiem tikai vispārīgi un tātad neļauj Vispārējai tiesai identificēt iebildumus vai argumentus, uz kuriem prasītāja vēlas atsaukties. Saskaņā ar šī sprieduma 48. punktā minēto judikatūru šādi iebildumi vai argumenti tādēļ ir nepieņemami.

51 Treškārt, iebildums, kas balstīts uz standarta neatbilstību Direktīvai 98/34 un kas pirmo reizi tika izvirzīts replikas stadijā, neizrietot no tiesiskajiem vai faktiskajiem apstākļiem, kas tika atklāti iztiesāšanas laikā, nedz papildinot prasības pieteikumā izklāstīto pamatu, ir jānoraida kā nepieņemams atbilstoši Reglamenta 48. panta 2. punktam.

52 No iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka Vispārējai tiesai atbilstoši noteikumiem tika izvirzīti tikai iebildumi, kas izklāstīti šī sprieduma 44. punktā — par apgalvotajām acīmredzamajām kļūdām, ko, izvērtēdama sūdzību, esot pieļāvusi Komisija attiecībā uz EKL 81. panta 1. punkta piemērojamību standartam.

53 Līdz ar to ir jāatzīst, ka prasība šajās robežās ir pieņemama.

B — *Par lietas būtību*

1. *Sākotnējie konstatējumi par to Komisijas pienākumu apmēru, kas tai paredzēti, izvērtējot sūdzību par EKL 81. panta pārkāpumu*

54 Vispirms lietas dalībnieki savos procesuālajos dokumentos izklāsta Komisijas pienākumus, kas tai ir jāievēro, izvērtējot sūdzību par EKL 81. panta pārkāpumu. Tie turklāt analizē pierādīšanas pienākumu un šajā kontekstā vajadzīgo pierādīšanas līmeni. Visbeidzot tie apspriež Vispārējās tiesas pārbaudes apmēru gadījumā, ja ir celta prasība par sūdzību noraidošu lēmumu, kā arī pierādīšanas pienākumu un šajā kontekstā no lietas dalībniekiem pieprasāmo pierādīšanas līmeni.

55 Vispārējā tiesa konstatē, ka apstrīdētajā lēmumā Komisija analīzes, kas it īpaši attiecas uz EKL 81. panta 1. punkta piemērojamību, beigās secina, ka, ņemot vērā prasītājas administratīvā procesa laikā iesniegtos pierādījumus, tostarp atbildot uz 2004. gada 29. janvāra vēstuli, kurā tā informēta par Komisijas nodomu noraidīt sūdzību, — "tā kā [..] nav pietiekama pamatojuma sūdzības apmierināšanai, [tā] [to] noraida". Šādos apstākļos ir jāatgādina, kādas ir sūdzības iesniedzēja tiesības un Komisijas pienākumi gadījumā, ja tiek noraidīta sūdzība, kurā tiek apgalvots, ka ir pārkāpts EKL 81. pants.

56 Sūdzības iesniedzējam ir tiesības tikt informētam un sniegt savus apsvērumus par Komisijas paredzēto tā sūdzības noraidījuma pamatojumu, pirms šī iestāde pieņem lēmumu šajā sakarā. Proti, Regula Nr. 17 un Regula Nr. 2842/98, kas no 2004. gada 1. maija ir aizstātas attiecīgi ar Regulu Nr. 1/2003 un Komisijas 2004. gada 7. aprīļa Regulu (EK) Nr. 773/2004 par lietas izskatīšanu saskaņā ar [EKL] 81. un 82. pantu, ko vada Komisija (OV L 123, 18. lpp.), piešķir procesuālās tiesības personām, kas Komisijai ir iesniegušas sūdzību, pamatojoties uz Regulas Nr. 17 3. pantu (redakcijā

pēc grozījumiem — Regulas Nr. 1/2003 7. pants). Vienas no šīm tiesībām ir Regulas Nr. 2842/98 6. pantā (redakcijā pēc grozījumiem - Regulas Nr. 773/2004 7. pants) minētās, atbilstoši kurām Komisija, ja tā uzskata, ka pierādījumi, kurus tā ir saņēmusi, neļauj apmierināt sūdzību, sūdzības iesniedzējam norāda noraidīšanas pamatojumu un nosaka tam termiņu iespējamo rakstveida apsvērumu iesniegšanai (attiecībā uz Regulu Nr. 2842/98 skat. Pirmās instances tiesas 2006. gada 27. septembra spriedumu lietā T-204/03 *Haladjian Frères*/Komisija, Krājums, II-3779. lpp., 26. punkts).

57 Tomēr ne Regulā Nr. 17 un Regulā Nr. 2842/98, ne Regulā Nr. 1/2003 un Regulā Nr. 773/2004 nav ietverti tieši noteikumi par to, kas pēc būtības ir jādara attiecībā uz sūdzības izskatīšanu un kādi ir iespējamie Komisijas izmeklēšanas pienākumi saistībā ar tās veiktajiem pierādījumu savākšanas pasākumiem. Šajā sakarā ir jānorāda, ka Komisijai nav pienākuma uzsākt procedūras, lai konstatētu iespējamos Kopienu tiesību pārkāpumus, un ka to tiesību vidū, kas minētajās regulās piešķirtas sūdzības iesniedzējiem, nav tiesību panākt galīgu lēmumu par apgalvotā pārkāpuma pastāvēšanu vai nepastāvēšanu (attiecībā uz Regulām Nr. 17 un Nr. 2842/98 skat. iepriekš 56. punktā minēto spriedumu lietā *Haladjian Frères*/Komisija, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).

58 Pamatojoties uz šiem principiem, judikatūrā tika atzīts, ka, ja Komisijai nav pienākuma lemt par pārkāpuma pastāvēšanu, tai nav pienākuma veikt pierādījumu savākšanas pasākumus, jo to mērķis var būt tikai pierādījumu vākšana saistībā ar pārkāpuma pastāvēšanu vai nepastāvēšanu, kas nemaz nav jākonstatē (attiecībā uz Regulām Nr. 17 un Nr. 2842/98 skat. iepriekš 56. punktā minēto spriedumu lietā *Haladjian Frères*/Komisija, 28. punkts un tajā minētā judikatūra).

59 Tomēr, lai arī Komisijai nav jāveic pierādījumu savākšanas pasākumi, tai tomēr ir rūpīgi jāizvērtē faktiskie un tiesiskie apstākļi, ko tai ir paziņojis sūdzības iesniedzējs, lai novērtētu, vai minētie apstākļi norāda uz rīcību, kas var izkropļot konkurenci kopējā tirgū un ietekmēt tirdzniecību dalībvalstu starpā (attiecībā uz Regulu Nr. 17 skat.

Pirmās instances tiesas 1992. gada 18. septembra spriedumu lietā T-24/90 *Automec*/Komisija, *Recueil*, II-2223. lpp., 79. punkts un tajā minētā judikatūra, un 1999. gada 16. decembra spriedumu lietā T-198/98 *Micro Leader*/Komisija, *Recueil*, II-3989. lpp., 27. punkts). Turklāt, tā kā Komisijas vienīgais pienākums ir izvērtēt faktiskos un tiesiskos apstākļus, ko tai ir paziņojis sūdzības iesniedzējs, tad — pretēji prasītājas apgalvotajam — šai iestādei nav jāpierāda, ka tā ir veikusi pierādījumu savākšanas pasākumus.

60 Ņemot vērā visus šos apsvērumus, Vispārējai tiesai ir jāpārbauda, vai apstrīdētajā lēmumā ir pienācīgi izvērtēti faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas Komisijas vērtējumam iesniegti administratīvā procesa ietvaros. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka, tā kā Komisijas aktu pārbaude tiesā nozīmē ekonomiski sarežģīta vērtējuma veikšanu, kā tas ir gadījumā, kad tiek apgalvots, ka ir pārkāpts EKL 81. pants, tās ietvaros tikai tiek pārbaudīts, vai ir ievēroti procesuālie un pamatojuma sniegšanas noteikumi, kā arī faktu precizitāte pēc būtības, vai nav pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā un vai nav nepareizi izmantotas pilnvaras (iepriekš 59. punktā minētie spriedumi lietās *Automec*/Komisija, 80. punkts, un *Micro Leader*/Komisija, 27. punkts; skat. iepriekš 56. punktā minēto spriedumu lietā *Haladjian Frères*/Komisija, 30. punkts un tajā minētā judikatūra).

2. *Par pirmo un otro iebildumu par pieļautajām acīmredzamām kļūdām vērtējumā attiecībā uz standarta pieņemšanas procedūru un tā nesaistošo raksturu*

61 Kā izklāstīts šī sprieduma 30. punktā — Komisija šajā gadījumā izvērtēja sūdzību, piemērojot Pamatnostādnes, uz kurām turklāt prasītāja atsaucās savā sūdzībā. Komisija it īpaši izvērtēja standartu, ņemot vērā Pamatnostādņu 162. un 163. punktu. Saskaņā ar minētajiem punktiem — kā atgādināts apstrīdētā lēmuma 79. un 91. punktā — standarti, kurus pieņem saskaņā ar Direktīvu 98/34 atzītas standartizācijas iestādes nediskriminējošās, atklātās un pārskatāmās procedūrās un kuru ievērošana nav

obligāta, principā neierobežo konkurenci un neietilpst EKL 81. panta 1. punkta piemērošanas jomā.

62 Ir jāatgādina, ka Komisija var noteikt ievirzes savas rīcības brīvības izmantošanai ar tādiem aktiem kā pamatnostādnes, ciktāl šajos aktos ir norādoši noteikumi par šai iestādei ieturamo virzienu un tie nepārkāpj Līguma noteikumus (skat. Tiesas 2004. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-278/00 Grieķija/Komisija, *Recueil*, I-3997. lpp., 98. punkts un tajā minētā judikatūra).

63 Prasītāja neapstrīd, ka Pamatnostādņu mērķis ir noteikt principus, kas Komisijai ir jāievēro, atbilstoši EKL 81. pantam izvērtējot horizontālos sadarbības līgumus un it īpaši standartizācijas līgumus.

64 Turklāt Vispārējā tiesa konstatē, ka prasītāja savā prasības pieteikumā piekrīt, ka šajā gadījumā Pamatnostādnes ir piemērojamas, un ka tā neapstrīd, ka standartu ir pieņēmusi *CEN* — atbilstoši Direktīvai 98/34 atzīta standartizācijas iestāde.

65 Tādēļ ir jāuzskata, ka, tā kā prasītāja nav iesniegusi pierādījumus, kas liktu apšaubīt Pamatnostādņu 162. un 163. punktā norādītos kritērijus, Komisija pamatoti varēja izvērtēt prasītājas iebildumus, it īpaši ņemot vērā 163. punktu, lai novērtētu, pirmkārt, vai standarta pieņemšanas procedūra nav bijusi diskriminējoša, neatklāta un nepārskatāma un, otrkārt, vai standarts bija saistošs.

66 Tādējādi, ņemot vērā šos apsvērumus, ir jāizvērtē apstrīdētais lēmums, lai novērtētu, vai tajā ir pieļautas acīmredzamas kļūdas vērtējumā tādēļ, ka Komisija, ņemot vērā

tās rīcībā esošo informāciju, secināja, ka standarts atbilst Pamatnostādņu 163. punktā noteiktajiem kritērijiem un tādēļ ar to netiek pārkāpts EKL 81. panta 1. punkts.

a) Par standarta pieņemšanas procedūru

Lietas dalībnieku argumenti

67 Prasītājas pirmais arguments ir par to, ka procedūra nav diskriminējoša tad, ja tā ir pārstāvnieciska un neatkarīga attiecībā uz atbilstoši *CEN* un Eiropas Elektrotehniskās standartizācijas komitejas (*Cenelec*) vispārējām pamatnostādnēm konstatētajām interesēm. Šajā ziņā prasītāja atsaucas uz *Cembureau* ietekmi uz standarta pieņemšanas procedūru un *Cembureau* un *CEN/TC 51* priekšsēdētāja īstenoto kontroli pār šo procedūru.

68 Pirmkārt, standarts esot ticis izstrādāts ciešas sadarbības starp *Cembureau* un *CEN/TC 51* dēļ, lai atbalstītu galvenos tirgū pastāvošos cementa ražotājus. Šo analīzi pamatojot dokumenti, kas pievienoti prasītājas 2004. gada 22. marta vēstulei, kurā tā atbildēja uz Komisijas sākotnējiem konstatējumiem. Prasītāja uzskata, ka, lai arī Komisija neapstrīd, ka *Cembureau* ir ietekmējis procedūru, kuru faktiski esot kontrolējusi *Cembureau* un *CEN/TC 51* priekšsēdētājs, tā apstrīdētā lēmuma 102. punktā tomēr secināja, ka *Cembureau* darbības nepārsniedza parastās lobēšanas darbības robežas. Turklāt prasītāja replikā apgalvo, ka ir jānosaka, vai *Cembureau* rīcībā bija un tā izmantoja līdzekļus, kas vajadzīgi, lai "veiktu manipulācijas ar pilnvarojumu M/114 ".

Šajā ziņā prasītāja pamatojas uz "dusmām", kas esot izteiktas *Cembureau* 1996. gada 26. marta vēstulē, kura adresēta ĢD "Uzņēmums", un šajā vēstulē lietotajiem nepārprotamajiem terminiem. Turklāt prasītāja replikā citē Nīderlandes cementa ražotāja 1997. gada 24. jūlija ĢD "Uzņēmums" adresētās vēstules daļu, norādot pamatu, balstoties uz kuru *CEN/TC 51* darbojās. Vēl prasītāja pamatojas uz dokumentu, ko 1996. gadā *Cembureau* iesniedza ĢD "Uzņēmums" un kura mērķis esot bijis nodrošināt, lai nākotnes standarts atspoguļotu "pagaidu standartu" ENV 197-1 : 1992. Turklāt, lai apstiprinātu procedūras diskriminējošo raksturu, Vispārējai tiesai pietiekot izvērtēt *CEN* iekšējās pamatnostādnes. Visbeidzot replikā prasītāja pārmet Komisijai, ka tā esot apgalvojusi, ka vienīgie pierādījumi, ko prasītāja ir iesniegusi, bija saturs tās sarakstei, kas laika posmā no 1996. līdz 1998. gadam veikta ar Komisijas dienestiem, *CEN*, *Cembureau* un Nīderlandes cementa ražotāju.

69 Otrkārt, prasītāja norāda, ka *CEN/TC 51* priekšsēdētājs ieņēma augstu vadošu amatu cementa ražotāja uzņēmumā, kas ir labi nostabilizējies tirgū. Līdz ar to esot pastāvējis interešu konflikta risks un Komisija neesot pārliecinājusies, ka šis priekšsēdētājs bija objektīvs.

70 Treškārt, prasītāja uzskata, ka Komisijai bija detalizētāk jāveic standarta pieņemšanas pārbaude, jo pieņemšanas procedūru veica komitejas, kurās piedalījās organizācijas, kas darbojās savu biedru labā. Turklāt prasītāja replikā apgalvo, ka Komisija, pieņemot savus sākotnējos konstatējumus 2004. gada janvārī, acīmredzami mēģināja priekšlaicīgi izbeigt izskatīt lietu pirms tam, kad 2004. gada februārī tā nosūtīja prasītājai dokumentus. Tāpat arī Komisijas nolūkā sniegt sākotnējos konstatējumus izskatīto dokumentu sarakstā neesot iekļauti prasītājas 2003. gada novembrī nosūtītie dokumenti, neizskaidrojot prasītājai, kādēļ ĢD "Konkurence" neizvērtēja šos dokumentus.

71 Ceturtkārt, standarts esot diskriminējošs tiktāl, ciktāl tas izslēdz zināmus ražojumus un ciktāl tas ir balstīts uz ražojumu sastāvu, nevis uz to efektivitāti. Kopš 1996. gada marta *Cembureau* esot pārliecinājusi Komisiju, ka standarts ir piemērojams tikai pārbaudītajiem cementiem, un tādēļ standarts esot "*Cembureau* radījums".

72 Prasītājas otrais arguments ir par to, ka standarta pieņemšanas procedūra nevar tikt kvalificēta kā pārskatāma.

73 Pirmkārt, prasītāja apstrīd apstrīdētā lēmuma 27. punktu, atbilstoši kuram *CEN* darbu pārskatāmība tiek nodrošināta, izmantojot "spoguļkomitejas" un, veicot sabiedrības aptaujas, uzzinot sabiedrības viedokli, jo Komisija neesot ņēmusi vērā "tos, kas nav to valsts apvienību biedri, kuras ir *CEN* dalībnieces".

74 Otrkārt, prasītāja replikā apgalvo, ka pieejamie pierādījumi ir nepilnīgi un ka tai ir bijis sarežģīti panākt, lai Komisija tai nosūtītu vairākus "vēsturiskus" dokumentus. Šajā ziņā prasītāja atsaucas uz saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2001. gada 30. maija Regulu (EK) Nr. 1049/2001 par publisku piekļuvi Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas dokumentiem (OV L 145, 43. lpp.) Komisijai 2003. gadā nosūtītajiem dokumentu pieprasījumiem. Prasītāja tostarp min, ka tai netika nosūtīti dokumenti, kas attiecas uz *CEN* darbu pie standarta, sarakstes starp *CEN*, *Cembureau* un Komisiju dokumenti, kas aprakstīti 2004. gada janvāra sākotnējo konstatējumu pielikumā, un arī Nīderlandes cementa ražotāja 1996. gada 27. marta vēstule. Turklāt, izņemot vienu vienīgu vēstuli, vienīgie pieejamie dokumenti esot attiekušies uz to procedūras daļu, kas bija veltīta *CEN* iesniedzamās informācijas sagatavošanai, lai *CEN* piešķirtu pilnvarojumu.

75 Treškārt, prasītāja replikā apgalvo, ka pārskatāmības princips tika pārkāpts arī tiktāl, ciktāl *CEN/TC 51* priekšsēdētājs organizācijas esot stādījis priekšā kā ekspertus, lai arī nav skaidrs, vai tās ietilpst formālajā ekspertu grupā.

76 Ceturtkārt, prasītāja replikā kritizē, ka pastāv nereglamentētas *ad hoc* grupas. Tā *CEN/TC 51* biedru *ad hoc* grupa apvienojās 1997. gada jūlijā, un nav zināms nedz kā, nedz kāpēc tā tika izveidota, lai arī minētajai grupai bija centrālā loma tā dokumenta sagatavošanā, kura rezultātā Komisija piešķīra pilnvarojumu *CEN* un kurš bija standarta pamatā.

77 Prasītājas replikā norādītais trešais arguments attiecībā uz procesa atklāto raksturu ir tas, ka Komisijai esot bijis jāpierāda, ka tika ievērotas *CEN* procedūras, kas ļauj ieinteresētajām personām tajās piedalīties. Pirmkārt, Komisijai tostarp esot bijusi jāsaņem pieeja atbilstošajiem dokumentiem par *CEN* darbības programmu, kas attiecas uz pilnvarojumu M/114, un par tehniskās komitejas atbilžu sagatavošanu uz pilnvarojumu M/114. Otrkārt, prasītāja neesot tikusi aicināta iesniegt savus argumentus *CEN*, un neviena procedūra tai neesot ļāvusi piedalīties apspriedēs. Šajā ziņā tā apgalvo, ka 1997. gadā tā esot nosūtījusi ĢD "Uzņēmums" trīs vēstules par standarta projektu. Šīs vēstules, kas palikušas neatbildētas, esot neapstrīdams pierādījums, ka prasītāja tika izslēgta no procedūras galvenās stadijas laikā. Prasītāja tostarp uzsver teksta daļu savā 1997. gada 7. maija vēstulē.

78 Komisija apstrīd prasītājas izvirzītos argumentus.

Vispārējās tiesas vērtējums

— Par procedūras nediskriminējošo raksturu

79 Prasītāja apgalvo, ka standarta pieņemšanas procedūra bija diskriminējoša, jo tā nebija nedz pārstāvnieciska, nedz neatkarīga attiecībā uz konstatētajām interesēm. Pēc prasītājas domām, standarta pieņemšanas procedūra esot padarīta par spēkā neesošu, pirmkārt, *Cembureau* ietekmes dēļ un, otrkārt, *CEN/TC 51* priekšsēdētāja, kurš esot minēto procedūru kontrolējis, lomas dēļ.

80 Pirmām kārtām, prasītāja uzskata, ka ciešās sadarbības starp *CEN/TC 51* un *Cembureau* dēļ, kura centās ietekmēt *CEN/TC 51* un to kontrolējusi, standarts tika izstrādāts, lai atbalstītu galvenos tirgū pastāvošos cementa ražotājus. Papildus Vispārējās tiesas atsaucei uz prasības pieteikuma 8. pielikumu, kas ir minēts un komentēts šī sprieduma 50. punktā, prasītāja it īpaši pamatojas arī uz *Cembureau* 1996. gada 26. marta vēstuli, kuras formulējums — ko tā kvalificē kā nepārprotamu — apstiprinot, ka *Cembureau* mēģināja ietekmēt *CEN/TC 51*.

81 Šajā ziņā no apstrīdētā lēmuma izriet, ka Komisija 102. punktā uzskatīja, ka prasītājas iesniegtie dokumenti, tostarp 1996. gada 26. marta vēstule, nepierāda, ka *Cembureau* rīcība pārsniegtu tās parastās lobēšanas darbības robežas, ko veica visas apvienības, kas apvieno nozares uzņēmumus, lai aizsargātu un atbalstītu savu dalībnieku intereses.

82 Tomēr, lai arī prasītāja šo secinājumu apstrīd, ir jāatzīst, ka tā neizskaidro, kādā veidā šī *Cembureau* darbība 1996. gadā atklāj šīs apvienības kontroli pār standarta

pieņemšanas procedūru un pār *CEN/TC 51*. Kā apstrīdētajā lēmumā atzīmēja Komisija, no 1996. gada 26. marta vēstules izriet, ka *Cembureau* mēģināja aizstāvēt savu biedru intereses, vēršoties pie organizācijām, kas varēja ietekmēt standarta formulējumu, tostarp — šajā gadījumā — pie Komisijas dienestiem, kas izstrādāja pilnvarojuma M/114 projektu. Tādējādi prasītāja, pamatodamās uz šo vēstuli, nepierāda, ka Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, nekonstatēdama, ka *Cembureau* ir ietekmējusi procedūru tādā mērā, ka to pat kontrolēja un padarīja par spēkā neesošu. Turklāt ir jāteic, ka prasītāja 1997. gadā tāpat nosūtīja Komisijai savus apsvērumus un bažas par standarta projektu, ko tā atzina replikā, kurā tā citēja savu 1997. gada 7. maija vēstuli ĢD "Uzņēmums".

83 Turklāt prasītāja pamatojas uz 1996. gada 26. marta vēstuli, lai pamatotu, ka ir jānosaka, vai *Cembureau* rīcībā bija un tā izmantoja līdzekļus, kas vajadzīgi, lai veiktu manipulācijas ar pilnvarojumu M/114. Tomēr šis iebildums, kas pirmo reizi tika izvirzīts replikas stadijā un kas tomēr neizriet no procesā atklātajiem tiesiskajiem vai faktiskajiem apstākļiem, nedz arī papildina prasības pieteikumā izklāstītos pamatus, ir nepieņemams, piemērojot Reglamenta 48. panta 2. punktu. Katrā ziņā prasītāja nenorāda, ka tās sūdzības izskatīšanas laikā tā būtu iesniegusi Komisijai pierādījumus šajā sakarā.

84 Turklāt ir jānoraida prasītājas replikā izvirzītais arguments par Nīderlandes cementa ražotāja 1997. gada 24. jūlija vēstuli, kurā esot norādīts pamats, uz kuru bija balstīts *CEN/TC 51* darbs. Citējot tikai šīs vēstules daļu, prasītāja nenorādīja, kādā veidā šis citāts pierāda Komisijas acīmredzamu kļūdu vērtējumā attiecībā uz apgalvoto *Cembureau* kontroli pār standarta pieņemšanas procedūru.

85 Turklāt attiecībā uz prasītājas apgalvojumu par to, ka 1996. gadā *Cembureau* iesniedza ĢD "Uzņēmums" dokumentu, kura mērķis esot bijis nodrošināt, lai nākotnes standarts atspoguļotu "pagaidu standartu" ENV 197-1 : 1992, kādēļ standarta

pieņemšanas procedūra esot bijusi diskriminējoša, ir jāatzīst, ka arī šajā sakarā prasītāja nav sniegusi nekādus skaidrojumus sava argumenta pamatojumam. Tā neatsaucas ne uz vienu minētā dokumenta daļu, nenorāda ne uz kādu saikni starp šo dokumentu un standarta pieņemšanas procedūru un nenorāda, kādā veidā minētais dokuments pierāda, ka Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā.

86 Visbeidzot ir jānoraida arī prasītājas arguments, atbilstoši kuram, lai apstiprinātu standarta pieņemšanas procedūras diskriminējošo raksturu, Vispārējai tiesai pietiekot izvērtēt *CEN* iekšējās pamatnostādnes, kas ir pievienotas replikai. Proti, tā kā prasītāja nenorāda, uz kuriem minēto pamatnostādņu punktiem tā atsaucas, šī atsauce uz replikas pielikumu neļauj Vispārējai tiesai identificēt argumentus, uz kuriem prasītāja vēlas atsaukties. Līdz ar to saskaņā ar šī sprieduma 48. punktā minēto judikatūru šādi argumenti ir nepieņemami.

87 Tādēļ, lai arī prasītāja replikā pārmet Komisijai, ka tā ir apgalvojusi, ka vienīgie pierādījumi, ko prasītāja ir iesniegusi, bija saturs tās sarakstei, kas laika posmā no 1996. līdz 1998. gadam veikta ar Komisijas dienestiem, *CEN*, *Cembureau* un Nīderlandes cementa ražotāju, tomēr ir jāatzīst, ka tā nepierāda, ka Komisija nav izvērtējusi atbilstošos pierādījumus.

88 Otrām kārtām, prasītāja vienkārši apgalvo, ka Komisija nav pārliecinājusies, ka *CEN/TC 51* priekšsēdētājs bija objektīvs, neminot nevienu konkrētu pierādījumu, kas ļautu apstrīdēt šo objektivitātes konstatējumu. Turklāt, kā apstrīdētā lēmuma 101. punktā pamatoti norāda Komisija, ņemot vērā noteikumus par tehniskās komitejas priekšsēdētāja iecelšanu, kurus prasītāja neapstrīdēja, nav pārsteidzoši, ka *Portland* cementu ražojoša uzņēmuma darbinieks tika iecelts par *CEN/TC 51* priekšsēdētāju.

89 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jāsecina, ka prasītāja nav pierādījusi, ka apstrīdētajā lēmumā ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā tādēļ, ka Komisija 95. un 102. punktā secināja, ka prasītāja nav pierādījusi, ka *Cembureau* un *CEN/*

TC 51 priekšsēdētājs ir rīkojušies vienojoties, lai nodrošinātu, ka standarts atbilst *Portland* cementu ražotāju ražojumiem un izslēdz konkurējošus ražojumus. Prasītāja arī nepierāda, ka acīmredzama kļūda vērtējumā ir pieļauta apstrīdētā lēmuma 96. punktā, kurā ir noraidīts tās apgalvojums, ka *Cembureau* kontrolē *CEN/TC 51* ar *CEN/TC 51* priekšsēdētāja starpniecību.

90 Šis secinājums nav apstrīdams prasītājas to argumentu dēļ, atbilstoši kuriem Komisijai bija detalizētāk jāveic standarta pieņemšanas pārbaude, jo šajā gadījumā pieņemšanas procedūru veica komitejas, kurās piedalījās organizācijas, kas darbojās savu biedru interesēs.

91 Šajā ziņā, pirmkārt, ir jāteic, ka prasītāja atzina, pirmkārt, ka *CEN* ir atbilstoši Direktīvai 98/34 atzīta standartizācijas iestāde, kuras iekšējie noteikumi definē darbības noteikumus, un, otrkārt, ka saskaņā ar šiem noteikumiem valsts delegāciju sastāvā, ko izveido katra valsts standartizācijas iestāde, var ietilpt rūpniecības eksperti, kas darbojas tehniskajās komitejās (apstrīdētā lēmuma 26., 74., 100. un 101. punkts), un ir paredzētas garantijas tam, lai galīgais lēmums par standarta projektu tiktu pieņemts vispārējās interesēs (apstrīdētā lēmuma 27. punkts). Turklāt tā nesniedz konkrētus pierādījumus, kas pamatotu tās argumentu un norādītu, kādā veidā situācija šajā gadījumā ir īpaša attiecībā uz *CEN* darbības noteikumiem. Tāpat ir jāatgādina, ka saskaņā ar šī sprieduma 59. punktā minēto judikatūru Komisijai, izskatot sūdzību, vienīgais pienākums ir rūpīgi izvērtēt faktiskos un tiesiskos apstākļus, ko tai iesniegusi prasītāja. Tomēr prasītāja nav iesniegusi nekādus pierādījumus tam, ka Komisija nav izpildījusi šo pienākumu.

92 Otrkārt, ir jānoraida prasītājas apgalvojumi, atbilstoši kuriem, pirmkārt, Komisija esot mēģinājusi priekšlaicīgi izbeigt lietas izskatīšanu, nosūtot tai sākotnējos

konstatējumus pirms dokumentu nosūtīšanas — 2004. gada februārī, un, otrkārt, prasītājai 2003. gada novembrī nosūtītie dokumenti nebija iekļauti to dokumentu sarakstā, ko Komisija izvērtēja, lai sniegtu savus sākotnējos konstatējumus. Proti, pietiek konstatēt, ka šī prasība ir vērsta pret apstrīdēto lēmumu, kas tika pieņemts pēc tam, kad prasītāja bija varējusi iesniegt savus apsvērumus par sākotnējiem konstatējumiem 2004. martā.

93 Treškārt, ir jāatzīst, ka prasītājas arguments par standarta diskriminējošo raksturu tādēļ, ka tas izslēdz dažus ražojumus un ir balstīts uz ražojumu sastāvu, nevis to efektivitāti, attiecas uz apgalvoto standarta neatbilstību Direktīvai 89/106 un tādēļ nav ņemams vērā, izvērtējot, vai standarta pieņemšanas procedūra ir bijusi diskriminējoša.

— Par procedūras pārskatāmo raksturu

94 Prasītājas iebildums, atbilstoši kuram apstrīdētajā lēmumā ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā, jo Komisija secināja, ka standarta pieņemšanas procedūra ir pārskatāma, ir jānoraida.

95 Pirmkārt, prasītāja apstrīd apstrīdētā lēmuma 27. punktu, sava iebilduma pamatojumam nesniegdama nekādus skaidrojumus, apgalvojot, ka Komisija nav ņēmusi vērā "tos, kas nav to valsts apvienību biedri, kuras ir *CEN* dalībnieces". Tomēr ir jāatgādina, ka Komisija minētajā apstrīdētā lēmuma punktā uzskatīja, ka *CEN* darba pārskatāmība tiek nodrošināta, izmantojot valsts "spoguļkomitejas", ko vada *CEN* valsts biedri, kā arī veicot sabiedrības aptaujas, uzzinot sabiedrības viedokli. Tādēļ tas, ka

uzņēmums nav valsts apvienības, kura ir *CEN* dalībniece, biedrs, netraucē piedalīties sabiedrības viedokļa uzzināšanas stadijā.

96 Otrkārt, prasītāja apgalvo, ka standarta pieņemšanas procedūra nevar tikt kvalificēta kā pārskatāma, jo pieejamie pierādījumi esot bijuši nepilnīgi un tādēļ, ka tai ir bijis sarežģīti panākt, lai Komisija tai nosūtītu vairākus dokumentus, kuri attiecas uz standarta pieņemšanas procedūru. Ir jāteic, ka prasītāja savus iebildumus par apstrīdētā lēmuma 27. punktu pirmo reizi izvirzīja replikas stadijā, bet tie neizriet no procesā atklātajiem tiesiskajiem vai faktiskajiem apstākļiem, nedz arī papildina prasības pieteikumā izklāstītos pamatus. Līdz ar to šie iebildumi ir nepieņemami, piemērojot Reglamenta 48. panta 2. punktu.

97 Katrā ziņā prasītājas argumenti nav vērā ņemami. Kā Vispārējā tiesa atgādināja šī sprieduma 59. punktā, Komisijas vienīgais pienākums ir izvērtēt informāciju, ko tai ir iesniegusi prasītāja savā sūdzībā. Tādēļ prasītājai ir jāpierāda, ka Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā, uzskatīdama, ka informācija, ko tā tai iesniegusi, nepierāda, ka *CEN* veiktā standarta pieņemšanas procedūra nebija pārskatāma. Tomēr, pirmkārt, prasītāja min, ka Komisija tai nenosūtīja dokumentus par pilnvarojuma projekta izstrādi, pirms *CEN* izstrādāja standartu. Otrkārt, tas, ka Komisija nenosūtīja dokumentus, pat ja tā tas bija, nenozīmē, ka *CEN* veiktā standarta pieņemšanas procedūra nebija pārskatāma.

98 Turklāt attiecībā uz apgalvojumu, ka Komisija nenosūtīja sarakstes starp šo iestādi, *CEN* un *Cembureau* dokumentus, kas minēti Komisijas 2004. gada janvāra sākotnējo konstatējumu pielikumā, prasītāja neidentificē šos dokumentus un neizskaidro, kādā

veidā to nenosūtīšana pierāda, ka *CEN* veiktā standarta pieņemšanas procedūra nebija pārskatāma.

99 Treškārt, prasītāja replikā apgalvo, ka pārskatāmības princips tika pārkāpts arī tiktāl, ciktāl *CEN/TC 51* priekšsēdētājs organizācijas esot stādījis priekšā kā ekspertus, lai arī nav skaidrs, vai tās ietilpst formālajā ekspertu grupā. Šajā ziņā ir jāatzīst, ka šis iebildums ir nepieņemams atbilstoši Reglamenta 48. panta 2. punktam, jo prasītāja to pirmo reizi izvirzīja replikas stadijā, bet tas neizriet no procesā atklātajiem tiesiskajiem vai faktiskajiem apstākļiem, nedz arī papildina prasības pieteikumā izklāstītos pamatus. Katrā ziņā tas ir jānoraida, jo prasītāja neizskaidro, kādā veidā *CEN/TC 51* priekšsēdētāja lūgums, ko tas izteica Komisijai, lai 1996. gadā rīkotajā sanāksmē piedalītos personas, kas identificētas kā *CEN* eksperti, pierāda Komisijas acīmredzamu kļūdu vērtējumā.

100 Ceturtkārt, prasītāja replikā apgalvo, ka standarta pieņemšanas procedūra nav pārskatāma tādēļ, ka pastāv nereglamentētas *ad hoc* grupas, tostarp *CEN/TC 51* biedru *ad hoc* grupa. Tā apgalvo, ka šī grupa apvienojās 1997. gada jūlijā un ka tai bija centrālā loma tā dokumenta sagatavošanā, kura rezultātā tika izstrādāts pilnvarojums M/114, ko Komisija piešķīra *CEN* un kurš bija standarta pamatā. Tomēr šis iebildums ir nepieņemams atbilstoši Reglamenta 48. panta 2. punktam, jo prasītāja to pirmo reizi izvirzīja replikas stadijā, bet tas neizriet no procesā atklātajiem tiesiskajiem vai faktiskajiem apstākļiem, nedz arī papildina prasības pieteikumā izklāstītos pamatus. Katrā ziņā tas ir jānoraida, jo prasītāja nesniedz nekādus skaidrojumus tā pamatojumam. Proti, tā neprecizē nedz iemeslus, kādēļ šai grupai esot bijusi centrālā loma, nedz informāciju, kas šajā sakarā esot tikusi sniegta 1997. gada 24. jūlija vēstulē, kaut arī ir jāteic, ka, tā kā pilnvarojums M/114 tika pieņemts 1997. gada 28. maijā, iespējamā sanāksme 1997. gada jūlijā nevarēja attiekties uz tā izstrādi. Prasītāja norāda, ka nezināja, vai *CEN/TC 51* priekšsēdētājs piedalījās šīs *ad hoc* grupas sanāksmē, tomēr

nav saprotams, kādus secinājumus tā izdarīja no šā jautājuma. Visbeidzot prasītāja neizskaidro saikni starp šo informāciju un apgalvoto pārskatāmības trūkumu, kura dēļ *CEN* veiktā standarta pieņemšanas procedūra neesot spēkā.

— Par procedūras atklāto raksturu

101 Prasītājas replikā izvirzītais iebildums, atbilstoši kuram Komisijai esot jāpierāda, ka šo standarta pieņemšanas procedūras atklāto raksturu nodrošinošās procedūras tika ievērotas, ir jānoraida.

102 Pirmkārt, attiecībā uz argumentiem, atbilstoši kuriem Komisijai it īpaši esot bijis jāsaņem pieeja atbilstošajiem dokumentiem par *CEN* darbības programmu un tehniskās komitejas atbilžu sagatavošanu uz pilnvarojumu M/114, saskaņā ar šī sprieduma 59. punktā minēto judikatūru prasītājai ir jāpierāda, ka Komisija nav rūpīgi izvērtējusi tās iesniegto informāciju. Turklāt šis arguments nav pamatots, jo prasītāja nav norādījusi, kādā veidā šie dokumenti, kas nav identificēti, pierāda, ka standarta pieņemšanas procedūra nav bijusi atklāta.

103 Otrkārt, iebildums, atbilstoši kuram prasītāja neesot tikusi aicināta iesniegt savus argumentus *CEN* un neviena procedūra tai neesot ļāvusi piedalīties apspriedēs, ir nepieņemams atbilstoši Reglamenta 48. panta 2. punktam, jo prasītāja to pirmo reizi izvirzīja replikas stadijā, bet tas neizriet no procesā atklātajiem tiesiskajiem vai faktiskajiem apstākļiem, nedz arī papildina prasības pieteikumā izklāstītos pamatus. Katrā ziņā prasītāja neizskaidro, kādā veidā tas, ka Komisija neatbildēja uz tās trijām 1997. gada maija un jūnija vēstulēm — ja tiks konstatēts, ka tā tas bija, — kā arī citētā

1997. gada 7. maija vēstules teksta sadaļa ir pierādījumi, kas norāda uz to, ka procedūra nebija atklāta, un kas pierāda, ka prasītāja nav varējusi nosūtīt savus apsvērumus *CEN*.

104 Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ir jāsecina, ka prasītāja nav pierādījusi, ka apstrīdētajā lēmumā ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā tādēļ, ka Komisija uzskatīja, ka standarta pieņemšanas procedūra bija atklāta, nediskriminējoša un pārskatāma. Līdz ar to pirmais iebildums ir jānoraida.

b) Par apgalvoto standarta saistošo raksturu

Lietas dalībnieku argumenti

105 Pirmām kārtām, prasītāja piekrīt, ka standarts nav juridiski saistošs. Tomēr, lai gan ir Pamatnostādņu 163. punkts, tam neesot nozīmes, nosakot, vai standarts nelikumīgi ierobežo konkurenci vai pieeju tirgum. Patieso problēmu radot veids, kādā standarts tika uztverts tirgū, un tā *de facto* saistošais raksturs, jo standarts, kuru tik ļoti ievēro, ka tas kļūst par lielā mērā dominējošu tirgū, kļūstot par šķērsli piekļuvei tirgum, lai arī kādi būtu citi pieejamie piekļuves veidi. Lai izvērtētu, vai standarts ir saistošs, Komisijai bija jāizvērtē atbilstošā "mikrovide". Tomēr, pēc prasītājas domām, Komisija

nav veikusi nekādu ievērojamu vērtējumu par standarta sekām, un standarta sekas apstrīdētajā lēmumā tiktu izvērtētas tikai saistībā ar šā standarta obligāto raksturu.

106 Pirmkārt, ražojumi, uz kuriem attiecas standarts, dominējot atbilstošo preču tirgū, standarts dominējot tirgū un preces tirgus strukturālais sastāvs esot tāds, ka tirgus ir balstīts uz standartu. Tādējādi standarta ievērošana esot priekšnosacījums cementa tirgošanai nozīmīgos apmēros. Pretēji apstrīdētā lēmuma 89. punktā izklāstītajam apgalvojumam, tas, ka Eiropā pārsvarā ir *Portland* cements, nevarot vienkārši atspoguļot, kam patērētāji dod priekšroku.

107 Otrkārt, Komisija neesot ņēmusi vērā standarta ietekmi uz publiskajiem iepirkumiem piemērojamiem noteikumiem (apstrīdētā lēmuma 88. punkts). Proti, ja ražotāja preces, pat ja pēc Eiropas tehniskā apstiprinājuma procedūras tām ir piešķirta EK zīme, neatbilst standartam, šīs preces varētu tikt izslēgtas no publisko iepirkumu procedūras tikai tādēļ vien, ka tās neatbilst standartam. Prasītāja arī min, ka pastāv valstu tiesiskie regulējumi, un šajā ziņā pamatojas uz noteikumiem par publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, ko piemēro Zviedrijas autoceļu iestādes, kas atspoguļojot standartu, un uz Apvienotajā Karalistē publicētu rokasgrāmatu par cementa izvēli, kas izriet no Eiropas betona kopējā standarta EN 206-1 : 2000. Tādējādi dažādas "celtniecības kontroles sistēmas" esot atbilstošas, lai veiktu analīzi saskaņā ar EKL 81. pantu, neņemot vērā Direktīvas 89/106 6. panta 1. punktu. Ziņojumā, kas izstrādāts 2000. gadā ĢD "Uzņēmums", minētās sistēmas tika izvērtētas piecās valstīs, lai identificētu, kur un kā šķēršļi darbojas praksē. Šos šķēršļus vismaz daļēji esot aprakstījusi *Cembureau*, visdrīzāk 1996. gada martā, savās vēstulēs Komisijai. Identificētie trūkumi paliekot tikai tiktāl, ciktāl valstu standarti esot aizstāti ar sastāva standartu. Tādēļ standarts dominējot tirgū un *de facto* esot saistošs savu seku ziņā.

108 Otrām kārtām, prasītāja apgalvo, ka tas, ka saskaņā ar Direktīvas 89/106 noteikumiem pastāv citas alternatīvas procedūras EK zīmes saņemšanai, neliek apšaubīt šo konstatējumu.

109 Pirmkārt, prasītāja apgalvo, ka patiesais jautājums nav tā juridiskā spēja laist preces tirgū. Proti, pat ja nav šaubu, ka Eiropas tehniskais apstiprinājums ļauj saņemt EK zīmi un ka visas preces ar EK zīmi var līdzvērtīgi tikt laistas tirgū, katrai no šīm precēm nav obligāti vienāds statuss, neņemot vērā Direktīvas 89/106 6. pantu. Tādēļ tas, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 83.–85. punktā pamatojas uz Eiropas tehnisko apstiprinājumu, secinot, ka standarts nav saistošs, esot acīmredzama kļūda vērtējumā. Turklāt prasītāja apstrīd, ka var pārbaudīt Komisijas apgalvojumu, atbilstoši kuram esot piešķirts simtiem Eiropas tehnisko apstiprinājumu.

110 Otrkārt, Eiropas tehniskā apstiprinājuma saņemšanas procedūra esot laikietilpīga, lēna, dārga, un tās iznākums neesot drošs, tādēļ šis pieejas tirgum veids neesot rentabls. Prasītāja šajā ziņā pamatojas uz replikai pievienoto konsultējošu dokumentu attiecībā uz Direktīvas 89/106 pārskatīšanu. Turklāt visi piekrītot, ka Eiropas tehniskais apstiprinājums ir papildu mehānisms, nevis galvenais EK zīmes saņemšanas veids saskaņā ar Direktīvas 89/106 8. pantu. Tādēļ Komisija esot pieļāvusi kļūdu, papildus standartam neizvērtēdama citu EK zīmes saņemšanas veidu rentabilitāti.

111 Treškārt, prasītāja savā replikā apgalvo, ka nepastāv garantijas, ka tās preces saņems Eiropas tehnisko apstiprinājumu, pat ja tās atbilst galvenajām Direktīvas 89/106 prasībām. Proti, neesot cementa ražojumu rokasgrāmatas, un tādēļ Eiropas tehniskais apstiprinājums varot tikt piešķirts tikai tad, ja vienojas visas attiecīgās Eiropas tehniskā apstiprinājuma iestādes un Komisija. Turklāt, lai saņemtu EK zīmi, precei ir

jāsaņem atbilstības apliecinājums. Tomēr Komisija neprecizēja atbilstības apliecinājumu sistēmu attiecībā uz precēm, uz kurām neattiecas standarts. Prasītāja gan norāda, ka neapstrīd, ka tās preces var saņemt Eiropas tehnisko apstiprinājumu.

112 Komisija apstrīd prasītājas izvirzītos argumentus.

Vispārējās tiesas vērtējums

113 Vispirms ir jāteic, ka lietas dalībnieki neapstrīd, ka standarts nav obligāts *de jure*.

— Par standarta seku un tā *de facto* saistošo raksturu vērtējumu

114 Prasītāja apstrīd apstrīdēto lēmumu, apgalvodama, ka Komisija nav izvērtējusi standarta sekas, kurš tā uztveres tirgū dēļ esot kļuvis *de facto* saistošs un tādējādi radot šķērsli pieejai tirgum. Tomēr, lai arī prasītāja pārmet Komisijai, ka tā nav izvērtējusi standarta sekas, ir jāatzīst, ka prasītāja lielā mērā atkārto savā sūdzībā minētos argumentus par apgalvoto standarta *de facto* saistošo raksturu un ka tā tikai apstrīd atbildes, kas uz tiem sniegtas apstrīdētā lēmuma 87.–89. punktā. Turklāt ir jāuzskata,

ka prasītāja neizvirza nevienu atbilstošu jaunu apstākli, lai to pretstatītu Komisijas argumentācijai un secinājumiem.

115 Pirmkārt, prasītāja apstrīd apstrīdētā lēmuma 89. punktā izklāstīto skaidrojumu, atbilstoši kuram tas, ka *Portland* cements ir visvairāk pārdotais cements Eiropā, vienkārši atspoguļo, kam cementa pircēji dod priekšroku.

116 Tomēr — kā pamatoti apgalvo Komisija — prasītāja nav iesniegusi nevienu pierādījumu tam, ka stāvoklis tirgū ir mainījies tādēļ, ka tika pieņemts standarts.

117 Turklāt prasītāja vienkārši atkārto sūdzībā formulētos argumentus par to, ka lielākā tirgū pieejamo cementu daļa atbilstot standartam, lai pierādītu, ka standarts *de facto* ir saistošs. Šajā ziņā ir jāteic, pirmkārt, ka prasītāja neizskaidro, kādā veidā no fakta, ka standartam atbilstošie ražojumi veido ļoti lielu daļu no Eiropā pārdotajiem cementiem, ir iespējams secināt, ka standarts dominē tirgū, kurš pats esot balstīts uz standartu. Otrkārt, prasītāja nav iesniegusi nevienu pierādījumu, lai pamatotu savu apgalvojumu par atbilstošās preces tirgus struktūru.

118 Līdz ar to ir jāatzīst, ka prasītāja nav pierādījusi, ka apstrīdētā lēmuma 89. punktā ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā.

119 Otrkārt, prasītāja kritizē apstrīdētā lēmuma 88. punktu, kurā Komisija secina, ka, lai arī noteikumi par publisko iepirkumu izslēdz dažus cementu ražojumus ar EK zīmi, tie var tikt izvērtēti, ņemot vērā Direktīvu 89/106, nevis konkurences noteikumus.

120 Tomēr, lai arī prasītāja atkārto argumentu, kas izvirzīts tās sūdzībā un atbilstoši kuram prece — pat ja pēc Eiropas tehniskā apstiprinājuma procedūras tā saņem EK zīmi — var tikt izslēgta no publiskā iepirkuma procedūras tikai tādēļ, ka tā neatbilst standartam, ir jāatzīst, ka prasītāja neprecizē, kādā ziņā Komisijas skaidrojums ir kļūdains un kādēļ uz preces iespējamo izslēgšanu no tirgus šādos apstākļos neattiecas Direktīvas 89/106 6. pants. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka minētajā Direktīvas 89/106 6. pantā, ko skata kopā ar minētās direktīvas 4. panta 2. punktu, ir paredzēts, ka dalībvalstīm ir jāatļauj laist tirgū preces ar EK zīmi, tostarp tās, kas ir saņēmušas Eiropas tehnisko apstiprinājumu. Turklāt prasītāja atzīst, ka Direktīvas 89/106 6. pants neļauj dalībvalstīm radīt šķēršļus šīs direktīvas prasībām atbilstošo preču brīvai apritei.

121 Tādēļ ir jāatzīst, ka prasītāja nav pierādījusi, ka apstrīdētā lēmuma 88. punktā ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā.

122 Šis secinājums nav apstrīdams tā prasītājas argumenta dēļ, saskaņā ar kuru valsts tiesiskie regulējumi izslēdz tādus ražojumus kā prasītājas ražojums, izmantojot tādas specifikācijas kā standartā iekļautās. Šajā ziņā prasītājas iesniegtie pierādījumi nav pietiekami, lai pamatotu tās argumentu. Proti, tā pamatojas uz noteikumiem, kurus it kā piemēro Zviedrijas autoceļu iestādes, nenorādot šo noteikumu būtību, nedz precizējot noteikumus tās argumenta atbalstam. Turklāt tā atsaucas uz rokasgrāmatu betona izvēlei, ko publicēja tirdzniecības apvienība Apvienotajā Karalistē, nevis valsts iestāde, neizskaidrojot, kādā veidā šīs rokasgrāmatas pastāvēšana un saturs pierāda, ka standarts *de facto* ir saistošs. Katrā ziņā šis prasītājas arguments nav jāņem vērā. Pat ja valsts tiesiskie regulējumi izslēgtu tādus ražojumus kā prasītājas ražojums, izmantojot tādas specifikācijas kā standartā iekļautās, šis standarts nav saistošs tādēļ, ka to pieņēma *CEN*. Tam, ka dalībvalstis nepiemēro Direktīvā 89/106 paredzētos noteikumus, varētu būt piemērojami minētās direktīvas noteikumi, kā ir atzīts šī

sprieduma 120. punktā, tomēr tas nenozīmē, ka uz standartu attiecas EKL 81. panta 1. punkts.

123 Bez šī sprieduma 122. punktā minētajiem noteikumiem prasītāja nesniedz nevienu precīzu piemēru valsts tiesiskajam regulējumam par standartu. Attiecībā uz ziņojumu, kas 2000. gadā tika izstrādāts ĢD "Uzņēmums", ir jāteic, ka prasītāja ir tikai iesniegusi divas lapas no dokumenta, kura nosaukums un adresāts nav zināmi un kurš neattiecas uz standartu. Turklāt prasītāja apgalvo, ka šajā ziņojuma identificētos "šķēršļus" vismaz daļēji esot aprakstījusi *Cembureau*, visdrīzāk 1996. gada martā, Komisijai adresētajā dokumentā. Tomēr prasītāja neizskaidro, kādēļ šim dokumentam ir nozīme, lai pierādītu standarta *de facto* saistošo raksturu.

— Par citu piekļuves tirgum veidu pastāvēšanu

124 Prasītāja apstrīd Komisijas secinājumu, atbilstoši kuram standartam nav saistošs raksturs, jo pastāvot citi piekļuves tirgum veidi, it īpaši Eiropas tehniskā apstiprinājuma procedūra. Tomēr tā nepierāda, ka apstrīdētā lēmuma 83.–86. punktā Komisija ir pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā.

125 Vispirms ir jānorāda, ka prasītāja neapstrīd apstrīdētā lēmuma 82. punktu, saskaņā ar kuru papildus atbilstībai standartam pastāv citi mehānismi, piemēram, Eiropas tehniskais apstiprinājums, lai saņemtu EK zīmi un piekļūtu tirgum saskaņā ar Direktīvu 89/106.

126 Tomēr prasītāja apgalvo, ka, lai arī visas preces ar EK zīmi var līdzvērtīgi tikt laistas Savienības tirgū, katrai no šīm precēm nav obligāti vienāds statuss. Turpretī prasītāja neizskaidro, kādas ir atšķirīgo preču ar EK zīmi kategoriju statusu atšķirības. Tādēļ šis iebildums ir jānoraida kā nepieņemams atbilstoši šī sprieduma 43. punktā atgādinātajai judikatūrai. Gadījumā, ja šis arguments ir jāsaprot kā tāds, kas ir saistīts ar pieņēmumu, atbilstoši kuram standarts dominē tirgū, tad tas jau tika noraidīts šī sprieduma 117. un 118. punktā.

127 Vēl nav pamata prasītājas apgalvojumam, ka Komisija kļūdaini nenoteica, vai Eiropas tehniskā apstiprinājuma procedūra ir rentabls cits veids. Ir jāteic, ka Komisija apstrīdētā lēmuma 86. punktā atbild uz šo argumentu, uzskatot, ka Eiropas tehniskā apstiprinājuma procedūra darbojas adekvāti un tādēļ ir praktisks un efektīvs piekļuves veids Eiropas tirgiem un ka prasītāja nav sniegusi ne mazāko informāciju vai piemēru attiecībā uz apgalvotajām grūtībām. Tomēr prasītājas arguments, atbilstoši kuram procedūra nav rentabla, nav pietiekami pamatots, lai to pretstatītu šim secinājumam. Prasītāja pamatojas uz konsultatīvu dokumentu attiecībā uz Direktīvas 89/106 pārskatīšanu. Tomēr šis dokuments, kas turklāt tika iesniegts replikas stadijā, ir vispārīga aptauja, kurai ir vajadzīgi ieinteresēto trešo personu komentāri. Tādēļ tas nepierāda, ka Eiropas tehniskā apstiprinājuma procedūra nav rentabla, it īpaši konkrētajā cementa jomā.

128 Visbeidzot prasītāja replikā apgalvo, ka Eiropas tehniskā apstiprinājuma procedūra rada grūtības, tostarp rokasgrāmatas un atbilstības apliecinājuma sistēmas trūkuma dēļ. Gadījumā, ja prasītāja vēlas apstrīdēt šīs procedūras pastāvēšanu attiecībā uz cementa ražojumiem, šis iebildums ir jānoraida kā nepieņemams atbilstoši Reglamenta 48. panta 2. punktam, jo tas pirmo reizi ir izvirzīts replikas stadijā, bet neizriet no procesā atklātajiem tiesiskajiem vai faktiskajiem apstākļiem, nedz arī papildina prasības pieteikumā izklāstītos pamatus. Ja prasītāja vēlas apgalvot, ka Eiropas tehniskā

apstiprinājuma procedūra ir smagnēja, tad tās argumentācija nav pietiekami pamatota, lai pierādītu, ka šis alternatīvais pieejas tirgum veids nevar tikt izmantots. Katrā ziņā ir jāatzīst, ka prasītāja replikā norāda, ka tās preces varētu saņemt Eiropas tehnisko apstiprinājumu.

129 Ņemot vērā iepriekš minēto, ir jāatzīst, ka Komisija ir izvērtējusi pierādījumus, ko prasītāja iesniedza, lai pierādītu, ka standarts *de facto* bija saistošs. Tādēļ prasītāja neņem vērā šo analīzi, pārmetot Komisijai, ka tā neizvērtēja apgalvotās standarta sekas. Turklāt ir jāuzskata, ka prasītāja nav pierādījusi, ka apstrīdētā lēmuma 80.–90. punktā ir pieļauta acīmredzama kļūda vērtējumā tādēļ, ka Komisija secina, ka standartam nav saistoša rakstura.

130 Līdz ar to otrais iebildums ir jānoraida.

3. *Par trešo iebildumu, kas attiecas uz to, ka standarts neesot izvērtēts, ņemot vērā Direktīvu 89/106, un uz apgalvoto standarta neatbilstību minētajai direktīvai*

a) Lietas dalībnieku argumenti

131 Pirmkārt, prasītāja apgalvo, ka standarta analīze, ņemot vērā EKL 81. pantu, nozīmē, ka papildus Pamatnostādnēm tiek izvērtēta tā atbilstība Direktīvai 89/106. Proti, ja standarts neatbilst šīs direktīvas prasībām, tas varot norādīt uz to, ka tas neatbilst arī EK līguma "tiesību pamatprincipiem". Standarti, kas varētu neatbilst Direktīvas 89/106 prasībām, varot negatīvi ietekmēt tirgu, lai gan ir citas EK zīmes saņemšanas procedūras. Šāda analīze esot vajadzīga vēl jo vairāk tad, ja — kā šajā gadījumā — standarts dod priekšrocības galvenajiem attiecīgo preču ražotājiem tirgū, radot nelabvēlīgus apstākļus inovatīvajiem uzņēmumiem. Vispārējai tiesai esot jāizvērtē standarta

spēkā esamība, ņemot vērā EK līguma "tiesību pamatprincipus" un Direktīvu 89/106, lai noteiktu, vai tas, ka Komisija nav veikusi šādu vērtējumu, ir acīmredzama kļūda vērtējumā. Prasītājas pieeja neesot nesaderīga ar Pirmās instances tiesas 2005. gada 26. janvāra spriedumu lietā T-193/02 *Piau*/Komisija (Krājums, II-209. lpp., 78. un 79. punkts).

132 Otrkārt, standarts neesot saderīgs ar Direktīvu 89/106, ko esot atzinis ĢD "Uzņēmums", jo saskaņā ar minētās direktīvas 7. panta 2. punktu tam bija jābūt "efektivitātes standartam". Tomēr standarts esot vienlaicīgi "sastāva standarts" un "efektivitātes standarts", un Komisijai esot jāatzīst, ka tikai "sastāva standarts" var tikt pieņemts šajā gadījumā.

133 Treškārt, prasītāja apgalvo, ka Komisija neapstrīd, ka tās ražojumi var atbilst standarta prasībām efektivitātes ziņā. Tādēļ, ja tās preces atbilst galvenajām Direktīvas 89/106 prasībām, tad tās neesot izslēdzamas no standarta citu iemeslu dēļ, kā vien galvenās prasības atspoguļojošu iemeslu dēļ.

134 Komisija apgalvo, ka saskaņā ar Regulā Nr. 17, kas aizstāta ar Regulu Nr. 1/2003, paredzētajām procedūrām tā var izskatīt tikai sūdzības par EKL 81. un 82. panta pārkāpumiem. Tā kā Kopienu tiesību pārkāpums nav obligāti EKL 81. panta pārkāpums, Komisijas pilnvaras konkurences tiesību jomā nevarot tikt izmantotas, lai izvērtētu jebkādus šķēršļus tirdzniecībai. Turklāt, izvērtējot prasību atcelt tiesību aktu, Vispārējā tiesa izvērtētu tikai apstrīdētā akta spēkā esamību. Vispārējā tiesa nevarot izvērtēt standarta spēkā esamību, ņemot vērā Direktīvu 89/106, jo pārbaude tiesā noteikti tiek veikta, ņemot vērā tikai konkurences noteikumus. Katrā ziņā prasītājas argumentiem par to, ka standarts neatbilstot Direktīvai 89/106, nav nozīmes.

b) Vispārējās tiesas vērtējums

135 Prasītāja apgalvo, ka standarta analīze, ņemot vērā EKL 81. pantu, nozīmē, ka tiek izvērtēta tā atbilstība Direktīvai 89/106, ka Komisijai to esot bijis jāveic un ka Vispārējai tiesai esot jāizvērtē standarta spēkā esamība, ņemot vērā EK līguma un "tiesību pamatprincipus" un Direktīvu 89/106.

136 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka šī prasība attiecas uz apstrīdētā lēmuma, nevis standarta pārbaudi tiesā. Tādēļ prasītājas iebildums, kas būtība ir vērsts uz to, lai Vispārējā tiesa izvērtētu standarta spēkā esamību, ņemot vērā EK līguma un Direktīvas 89/106 "tiesību pamatprincipus", ir jānoraida kā vērā neņemams.

137 Turklāt ir jānorāda, ka Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu tā procesa beigās, kas uzsākts, pamatojoties uz atbilstoši Regulai Nr. 17 iesniegto sūdzību. Līdz ar to šī lēmuma pārbaudei tiesā noteikti ir jāaprobežojas ar tādiem konkurences noteikumiem kā tie, kas izriet no EKL 81. un 82. panta, un līdz ar to tā nevar ietvert citu EK līguma noteikumu vai Direktīvas 89/106 noteikumu ievērošanas pārbaudi (šajā ziņā skat. Tiesas 2006. gada 23. februāra rīkojumu lietā C-171/05 P *Piau*/Komisija, 58. punkts, un Tiesas 2006. gada 18. jūlija spriedumu lietā C-519/04 P *Meca-Medina* un *Majcen*/Komisija, Krājums, I-6991. lpp., 58. punkts).

138 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, ir jānoraida trešais iebildums un līdz ar to — arī prasība kopumā.

Par tiesāšanās izdevumiem

139 Atbilstoši Reglamenta 87. panta 2. punktam lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs. Tā kā prasītājai spriedums ir nelabvēlīgs, tai ir jāpiespriež atlīdzināt Komisijas tiesāšanās izdevumus saskaņā ar tās prasījumiem.

Ar šādu pamatojumu

VISPĀRĒJĀ TIESA (piektā palāta)

nospriež:

1) prasību noraidīt;

2) *EMC Development AB* sedz savus, kā arī atlīdzina Eiropas Komisijas tiesāšanās izdevumus.

Vilaras Prek Ciucă

Pasludināts atklātā tiesas sēdē Luksemburgā 2010. gada 12. maijā.

[Paraksti]

Satura rādītājs

Atbilstošās tiesību normas ..... II - 1635

A — Direktīva 89/106/EEK ..... II - 1635

B — Pamatnostādnes par EKL 81. panta piemērojamību horizontāliem sadarbības nolīgumiem ..... II - 1637

Tiesvedības priekšvēsture ..... II - 1639

A — Cementa tirgus dalībnieki ..... II - 1639

B — Eiropas cementa standarts EN 197-1 ..... II - 1640

C — Ražojumi ..... II - 1640

D — Administratīvais process ..... II - 1641

E — Prasītājas iebildumi ..... II - 1643

Apstrīdētais lēmums ..... II - 1644

Process un lietas dalībnieku prasījumi ..... II - 1645

Juridiskais pamatojums ..... II - 1646

A — Par pieņemamību ..... II - 1646

1. Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 1646

2. Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 1648

B — Par lietas būtību ..... II - 1651

1. Sākotnējie konstatējumi par to Komisijas pienākumu apmēru, kas tai paredzēti, izvērtējot sūdzību par EKL 81. panta pārkāpumu ..... II - 1651

2. Par pirmo un otro iebildumu par pieļautajām acīmredzamām kļūdām vērtējumā attiecībā uz standarta pieņemšanas procedūru un tā nesaistošo raksturu ..... II - 1653

a) Par standarta pieņemšanas procedūru ..... II - 1655

Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 1655

Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 1659

— Par procedūras nediskriminējošo raksturu ..... II - 1659

— Par procedūras pārskatāmo raksturu ..... II - 1663

— Par procedūras atklāto raksturu ..... II - 1666

b) Par apgalvoto standarta saistošo raksturu ..... II - 1667

Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 1667

Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 1670

— Par standarta seku un tā de facto saistošo raksturu vērtējumu II - 1670

— Par citu piekļuves tirgum veidu pastāvēšanu ..... II - 1673

3. Par trešo iebildumu, kas attiecas uz to, ka standarts neesot izvērtēts, ņemot vērā Direktīvu 89/106, un uz apgalvoto standarta neatbilstību minētajai direktīvai ..... II - 1675

a) Lietas dalībnieku argumenti ..... II - 1675

b) Vispārējās tiesas vērtējums ..... II - 1677

Par tiesāšanās izdevumiem ..... II - 1678